

ste brezpravni in izkoriščani! Pozdravljena, ti velika simpatična četa zatirancev, bojnikov! Pozdravljena s teboj pribojevana bodočnost, dolgo zaželena, težko pričakovana!

Pozdravljeni!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca listopada 1905 K 167.549.86.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Že zopet učitelj brez plače.

Že zopet je žalostna resnica, da imamo učitelja, ki mora že od 1. t. m. živeti brez plače, in to je učitelj - voditelj na novoustanovljeni šoli v Krvavem potoku v Istri. Ta šola je bila sistemizirana že pred leti, a z aktivacijo se je moralo počakati, da je občina sezidala novo šolsko poslopje. Pred pričetkom tega šol. leta je bilo poslopje toliko dovršeno, da se je lahko pričelo s poukom. Okr. šol. svet je poslal tja, še preden je službo razpisal, provizorno sedanjega učitelja in pouk se je pričel s pričetkom šol. leta in učitelj je dobil redno plačo za september, oktober in november. A kar hipoma mu ustavijo plačo za december. Pri dež. šol. svetu, kjer nakazujejo plače učiteljstvu, vedo le toliko, da so neke zmešnjave z dež. odborom in da primanjkujejo neka poročila okr. šol. sveta.

Tem gospodom je lahko tako mencati, ker oni so 1. decembra potegnili svoje plače, drugače je za ubogega učitelja. Ali bo živel s svojo družino ob samem zraku, ker le tega mu burja napiha zastoj? Ali se morejo gospodje nadejati, da si je učitelj prihranil poprej, da mu bo mogoče živeti ob prihrankih? Če ste tega mnenja, povejte, od česa naj učitelj prihrani, ko ima učiteljstvo tudi v Istri toliko plače, da mu ni mogoče živeti ob sedanji draginji? V Ljubljani je bil celo nered, ko se je podražilo mleko na 20 h liter; kaj naj rečemo v Istri, ki ga moramo plačevati vedno najmanj po 24 h in mnogokrat zlasti v bližini mest celo po 32 h? Kaj je učitelj zakrivil, da mu ustavite plačo? Ako niste imeli vse urejeno, bi ga pustili na mestu, kjer je bil, ali pa bi ga premestili na takšno mesto, kjer bi redno dobival plačo. Vredni ste zaradi tega, da bi ustavili plačo vam in ne učitelju, da bi ne trpel učitelj zaradi vaše nevednosti in nemarnosti škode in ponižanja.

Ni mogoče drugega kot javno povedati, da taki gospodje, ki nimajo srca za podložnega, ki ne znajo niti toliko zakona, da bi tako znamenite zadeve pravilno uredili, res ne sodijo na mesta, ki jih zavzemajo, in treba je, da bi jih vendar kdo vsaj zbudil, ako ne popolnoma odstranil. Kje so deželni in državni poslanci, da ne vprašajo ministra, zakaj nastavlja na tako znamenita mesta moše, ki niso kos svoji nalogi?

Ti prav pohlevno molče, ker tu gre le za ubogo učiteljsko paro; zavzeli se bodo rajši za kakšen električni tramvaj v razna zimovišča, ki vendar ne koristi toliko narodu kot dobro učiteljstvo. A dobro učiteljstvo je tam, kjer je primerno in redno plačano. Kje je c. k. namestnik, ki je ob

svojem nastopu poudarjal, da morajo uradniki čutiti s stranko in si predstavljati resno položaj stranke? Sedaj je prilika, da uradniku, ki je to zakrivil, da priložnost, da si bo resno predstavljaj položaj učitelja brez plače s tem, da se tudi njemu ustavi plača in z njegovo plačo plačuje učitelj toliko časa, dokler ne bo vsa zadeva rešena.

Slovensko šolstvo.

»Nova česka revue,« ki jo ureja v Pragi dr. Franta, priobčuje članek »Obrazy z rakouského školství.«^{*)}

Ker smo prepričani, da bodo zanimali naše čitatelje tisti odstavki, ki se tičejo šolstva po slovenskih kronovinah, jih objavljamo.

Kranjsko.

Na Kranjskem, kjer živi 94,2% Slovencev, nimajo Slovenci niti ene popolne svoje gimnazije. V Ljubljani je na prvi državni gimnaziji učni jezik v višjih razredih samo nemški, v nižji gimnaziji je en oddelek popolnoma nemški in drugi oddelek v veliki večini slovenski. Na drugi državni gimnaziji se poučuje slovensko in nemško, takisto v popolnem slovenskem Kranju s popolnoma slovensko okolico. V Novem mestu predavajo v nižjih razredih grščino in nemščino nemško, druge predmete slovensko, v višji gimnaziji pa izključno nemško. Nasproti temu ima neznatna nemška manjšina v Kočevju izključno nemško nižjo gimnazijo. Edina državna realka na Kranjskem (v Ljubljani) je izključno nemška, na mestni realci v Idriji pa se poučuje slovensko in nemško. Tudi v edini višji dekliški šoli na Kranjskem, ki jo vzdržuje mesto Ljubljana, predavajo zgodovino nemško. Na edinem državnem učiteljskem v Ljubljani je učni jezik slovenski in nemški, ravno tako na zasebnem zavodu »uršulink za vzgojo učiteljic; v zasebnem zavodu za vzgojo učiteljic, ki ga vzdržuje »ljublanski šolski kuratorij«, je učni jezik izključno nemški. Izmed strokovnih šol imajo Slovenci samo državno čipkarsko šolo v Idriji, v slovenski, državni umetno-obrtni šoli v Ljubljani se poučuje v zadnjih letih tudi nemško; za to ima 5% Nemcev v Kočevju izključno nemško strokovno lesno obrtno šolo. — Trgovskih šol Slovinci nimajo; nižjo gospodarsko šolo, a to zasebno,^{**)} imajo samo eno, potem imajo samo eno zasebno gospodinjsko šolo, in s tem smo končali pregled višjih slovenskih šol na Kranjskem.

Štajersko.

Na Štajerskem ima 31,2% slovenskih prebivalcev na državnih gimnazijah samo v Celju paralelke z nemško-slovenskim učnim jezikom, v Mariboru predavajo nekatere predmete na nižji gimnaziji slovensko, na deželni gimnaziji v Ptuj pa predavajo, in sicer samo Slovincem in slovenščino slovensko. Na realkah se sploh slovenski ne poučuje, na učiteljskih tudi ne. Samo v pripravnici pri učiteljskem v Mariboru poučujejo nemško in slovensko. Drugih srednjih obrtnih in strokovnih šol Slovinci na Štajerskem nimajo.

Koroško.

Na Koroškem živi glasom zadnjega ljudskega štetja 25,1% Slovencev, v resnici pa jih je veliko več. Glasom

^{*)} Slike iz avstrijskega šolstva.

^{**)} Tu misli člankar menda deželno kmetijsko šolo na Grmu. Uredn.

uradnih izkazov iz leta 1900 imajo Slovenci pet ljudskih šol, razen tega registrira uradni izkaz 88 mešanih ljudskih šol.^{*)} To pomeni seveda samo toliko, da se mora na nemških šolah v slovenskih krajih, kjer nobeden otrok nemški ne zna, v prvem letu šolskega obiska vsaj nekoliko govoriti slovenski z njimi. Nemški učitelji na teh šolah sami za to skrbijo, da takšna šola pravzaprav postane nemška. Za du-najsko nepravilnost ni treba več besed! Težko je tudi v tem oziru mirno kritikovati.

Primorsko.

Na Primorskem poučujejo za 36% Slovencev samo na državni gimnaziji in na državni realki v Gorici veronauk v prvih dveh razredih v slovenščini. Na učiteljskih je raz-merje ugodnejše. En oddelek tega učilišča v Kopru je slo-venski, v Gorici pa je en oddelek nemško-laški in nemško-slovenski. Na Primorskem imajo Slovenci tri državne čip-karske šole: v Čepovanu, Dolj. Otlici in Bovcu. Tam seveda ni niti sledu o nemških naseljencih. S tem, da navedemo, da je v Gorici deželna slovenska gospodarska šola, smo našeli vsa slovenska učilišča na Primorskem, razen ljudskih šol. Druga učilišča so laška in nemška. Neznatna nemška manj-šina ima v Gorici, Pulju in Trstu državne gimnazije, v Go-rici državno realno, v Pulju vojaško nižjo realno. V dveh oddelkih učiteljskih v Gorici poučujejo tudi nemško. — Lahi na Primorskem imajo razen omenjene državne gimnazije v Kopru mestno gimnazijo v Trstu, deželno realno gimnazijo v Pazinu, mestno realno in mestni dekliški licej v Trstu in en oddelek moškega učiteljskega v Kopru. Na ženskem uči-teljskem v Gorici predavajo v enem oddelku laško in nemško. Državna obrtna šola v Trstu je laška, ravno tako državna risarska šola v Korminu in državna mizarska šola v Marianu. Tudi učni jezik na košarski šoli v Foglianu je najbrže laški. Državna trgovska in pomorska akademija v Trstu, kakor tudi tamošnja javna trgovska visoka šola, ki jo vzdržujejo iz usta-nove Revoltellove, potem deželna gospodarska šola v Gorici, državna gospodarska in vinorejska šola v Poreču in pomor-ska šola v Lošinju so laške.

Iz teh podatkov je razvidno, kako silno siromašno je slovensko šolstvo in kaka krivica se godi Slovincem. Naše zanemarjeno šolstvo je najjasnejši dokaz brezprimerne pre-ziranja člena XIX. državnih osnovnih zakonov, kjer govori odstavek tretji popolnoma razumljivo: V deželah, kjer stanuje več narodnih plemen, naj bodo javna učilišča napravljena tako, da se vsakemu teh plemen dadó potrebni pripomočki za izomiko v svojem jeziku, a da ne bo nikomur sile, na-učiti se katerega drugega deželnega jezika.

Tega zakonitega določila ne pozna naša slavna c. kr. vlada!

»Nova česka revue« je napravila s tem člankom Slo-vincem veliko uslugo, ker je z njim seznanila češko razum-ništvo z našimi vnebovpijočimi razmerami. Ako ni slovanska vzajemnost gola fraza, naj se izkaže dejansko v boju, ki ga bijejo Slovenci za svoje šolstvo. Pa tudi naši po-slanci bi se morali bolj zavzemati za to kardi-nalno vprašanje, ki je gotovo večje važnosti, nego so slovenski zapisniki!

^{*)} Ti podatki najbrže ne odgovarjajo resnici, ker je popolnoma slovenskih šol na Koroškem manj nego pet. Kolikor vemo, je popol-noma slovenska šola le v Št. Rupertu pri Velikovcu, a še ta je za-sebna, ker jo vzdržuje družba sv. Cirila in Metoda. Uredn.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXVIII.

Vprašanje: Ali sem primoran poučevati nemščino, ki je pri nas neobligatni predmet? Poučeval sem lansko leto po tri ure na teden, a nisem dobil za to ničesar.

Doslej je bila navada, da smo dobili za to delo od vlade beraško remuneracijo 50 K; letos pa nam je deželni šolski svet še to pojedel, češ, da oni učitelji, ki niso pou-čevali v tem predmetu vsaj 20 učencev, ne dobe ničesar.

Saj vendar nisem jaz kriv, da se ne oglasi 20 učencev. Poučevati pa moram ravno tako 10 učencev kakor 20 ali 30.

Prosim, svetujte, kaj mi je storiti?

k. g.

Odgovor: Vaš deželni šolski svet je na napačnem potu. Pritožiti se morate na ministrstvo za uk in bogočastje. Zmaga bo Vaša, saj je upravno sodišče že razsodilo,^{*)} da se mora posebej plačati pouk, ki se uvede z dovoljenjem ali na ukaz šolskih oblasti. Pritožbo morate kolkovati s kolkom za 2 K. Sicer Vam pa tudi svetujemo, da čitate, kaj govori o pouku neobveznih predmetov novi šolski in učni red.

Dohtar Sila.

Razstava učil v Ljubljani.

(Konec.)

VII. Lepopisje in spisje.

Ljubljanske ljudske šole, nekatere šole krškega in li-tijskega okraja ter šole v Postojni in Bohinjski Bistrici so razstavile tudi pismene izdelke učencev. Ta del razstave je zanimal le bolj učiteljstvo, pa ne zaradi izdelkov kot takih, ampak bolj zaradi metode. Kakor znano, se je uvedla lansko leto na vseh ljubljanskih šolah za lepopisje Janez Lev-čeva metoda, ki je uvedla v šole novo življenje, novo delo in tudi nove stroške. Lepopisje je med učnimi predmeti, ki se obravnavajo v ljudski šoli, pač eden najvažnejših pred-metov, zakaj pisanje je v praktičnem življenju vsakemu člo-veku neobhodno potrebno, in naloga ljudske šole glede na ta predmet je: »Učenec naj si prisvoji lepo, lahko čitljivo in pravilno pisavo, t. j. znati mora črke pravilno v enakomerni velikosti in leži pisati ter jih s pismeno razvrstitvijo vezati v besede in stavke na nečrtan papir, zakaj v praktičnem življenju rabimo zgolj le nečrtan papir. Ako je učenec torej po dovršeni šolski dobi usposobljen pi-sati lično in pravilno na nečrtan papir, smo do-segli dovoljen uspeh pri tem predmetu. In na to meri J. Levčeva metoda, ki pa pravzaprav ni nova, ampak

^{*)} Naučno ministrstvo je dne 1. aprila 1891, št. 5249, odredilo in upravno sodišče dne 27. jan. 1892, št. 323, razsodilo. »Die Remu-nerierung eines Lehrers für die Erteilung des Unterrichtes in einem nicht obligaten Gegenstande ist gesetzlich nicht ausgeschlossen. Der § 51. des R. V. G. (drž. š. zakon) bestimmt das Maß der Lehrverpflich-tung nur in quantitativer Richtung. Auf welche Lehrgegenstände aber der so festgestellte Umfang der Lehrverpflichtung sich bezieht darüber gibt nicht der § 51, sondern die gesetzliche Bestimmung über die Lehr-befähigung Aufschluß. Nach § 29 und 31 des R. V. G. ist die Er-langung der Befähigung für andere Sprachen nicht obligatorisch. Eben-darum kann die Lehrverpflichtung der einzelnen Lehrpersonen nicht auf Unterrichtsgegenstände bezogen werden, deren Kenntnis sich anzu-eignen dieselben gesetzlich nicht gehalten sind.«